

Miško topika Anzelmo Matučio poezijoje

D ž i u l j e t a M A S K U L I Ū N I E N Ė

Šiaulių universitetas

Pagrindinės sąvokos: *Anzelmas Matutis, miško topika, miško erdvė, poetinis vaizdas, peizažas, antropomorfinės miško būtybės, vaizdavimas.*

Įvadas

Anzelmas Matutis – lietuvių vaikų poezijos klasikas (1923–1985), dažnai pavadinamas „vaikiškiausiu vaikų poetu“. Galima pasakyti, kad Matutis yra ir gamtiškiausias poetas, o dar tiksliau – nepralenktas miško poetas. Niekas iš lietuvių vaikų poezijos kūrėjų tiek daug ir taip nuosekliai per visą savo kūrybinį kelią neraišė apie mišką, kaip Anzelmas Matutis. „A. Matutis žinomas kaip girios poetas“, – teigia literatūrologė Gražina Skabeikytė-Kazlauskienė (2008, 42). Kad Matutis „reiškėsi kaip talentingas gamtos vaizduotojas“, monografijos apie lietuvių vaikų literatūrą poskyryje „Gamtos adoracija“ pabrėžia ir literatūrologas Vincas Auryla (A u r y l a 1986, 202). Cituotus teiginius patvirtina ir Matučio poezijos knygų pavadinimai: *Miško cirkas* (1958), *Šilų berniukas* (1967), *Girios televizorius* (1973), *Drevinukas* (1974), *Girinukai* (1978), *Žilo šilo darbininkai* (1985), *Kalbuosi su giria* (1998). Ne vienoje kitoje knygoje, nors ir pavadinime neiškeltas miško motyvas, poetizuojamas miškas ir jo gyventojai (*Tai margumai genelio* (1983) ir kt.). Įdomus poeto biografijos faktas: jis „1971 m. pasistatė Drevelį – namelį Gudų girios pakrašty (Varėnos raj.)“ (L i n k e v i č i u s 2000, 203). Neatsitiktinai vaikų literatūros tyrėjo Jono Linkevičiaus apybraiža apie Anzelmą Matutį yra pavadinta *Po girią vaikščiojo poetas* (2000) – eilute iš *Drevinuko* poemos. Matutis autobiografijoje visų pirma iškelia miško temos svarbą jo kūryboje:

AŠ – ŠILŲ BERNIUKAS. Prisipažinsiu – girioje gimiau, dzūkų šiluose dainavau ir ten, tėvo padedamas, gavau akeles – žibuokles, briedžio kojas eiklias... Bene nuo mano gimimo dienų tėvas ypač įjunko į miškus. Pasakyčiau – tikras „girinis“ pasidarė. Ir ne kartą regėjau jį su savo „girinėmis“ knygelėmis, kaip jis vadina baltų lapų pilnus mažičius bloknotėlius, besėdintį ant kelmo, atsirėmusį į drevėtą ažuolą – lyg ko laukiantį, lyg įsiklausantį... tai, tur būt, kaip tėvas sako, minėdamas Antaną Baranauską: „Juk lietuvių dūšia senais miškais penėta“. Ir, matyti, kad šiais laikais reikia vaikučiams dažniau priminti žaliąją šalį, kuri yra didžiausia poezija. Tėvas taip ir daro. O girių monai, laumės jam talkininkauja. Kad vešliau žaliuotų, gyva alsuotų žaliaji šalis... (M a t u t i s 1977, 53).

Anzelmas Matutis poetine kalba parašytoje autobiografijoje, kalbėdamas personažo Šilų berniuko lūpomis, pateikia motyvuotą pasakojimą, kodėl jam yra svarbi gamtos, ypač miško, tema – tai lemia ir lietuvių kultūros tradicija, mentalitetas (remiamasi ir klasiko Baranausko, pakylėjusio miško temą iki poetinių aukštumų, autoritetu) ir nepaprastas miško svarbumas vaiko pasauliui, nes „žalioji šalis“ – yra „didžiausia poezija“, taigi vaiko estetinio lavinimo versmė. 1975 metais į knygą *Drevinukas*, iliustruotą Kastyčio Juodikaičio, autorius įrašė žodžius „Mylėkit girią! / Viskas... / Taškas!“.

Anzelmo Matučio įrašas ir autografas knygoje „Drevinukas“ (1974)

bėta ir įvertinta – už knygą *Girios televizorius* 1974 metais poetui paskirta LTSR valstybinė respublikinė premija.

Straipsnio tikslas – išanalizuoti Anzelmo Matučio poezijos vaikams miško topiką, semantiniu ir poetiniu aspektais aptarti sukurtus miško poetinius vaizdus, juos suklasifikuoti, atskleisti antropomorfinių miško būtybių savitumą. Darbui pasitelkti deskriptyvinis ir interpretacinis metodai. Bandoma atsakyti į klausimą, kodėl Anzelmo Matučio miško vaizdai artimi vaiko psichikai, kas sudaro geriausių tekstų apie mišką meniškumo branduolį.

Miško ir miesto paralelė

Anzelmas Matutis jau ankstyvuosiuose eilėraščiuose tapo miško vaizdus. „Miško cirkas“ (1958) – linksmas, žaismingas pasakojimas apie miško žvėrelių ir paukštelių nuotykius. Miškas čia yra tapęs cirko arena, toje arenoje veikia daug egzotiškų gyvūnų: dramblys, krokodilas, beždžionės, *begemotas* ir kt. Matučio miškas išskyla kaip dinamiškas, kaleidoskopiškas visokių gyvių knibždėlynas, kiekvienas eilėraštis kalba apie vis kitą personažą, pateikia kitokią situaciją. Esama ir vaizdingų posmų, perteikiančių miško, į kurį atvyko cirkas, peizažą: Virš pušynėlių, / Virš šilo / Mėnuo senelis / Pakilo. / Kopia aukštyn / Ir kabina / Šviesų / Žvaigždučių sietyną (M a t u t i s MGK 1980, 132). Žvaigždučių sietynas miško cirkui pasitarnauja kaip prožektoriai. Personifikacija – poeto labai pamėgta meninio vaizdo kūrimo stilistinė figūra, labai priimtina vaikui. Matučio miško peizažai – lakoniški, poeto plunksna nekuria tradicinių išplėtotų peizažinių eilėraščių.

Matučio miškas – visada vieta, kur vyksta kas nors įdomaus. Tai labiausiai ir prikausto skaitytojo vaiko dėmesį. Eilėraštyje „Žali žiburėliai“ poetas piešia paslaptingą nakties mišką:

*Aplink pilki pilki šešėliai.
Rūkuos paskendę pagiriai.
Žiūrėk –
Sutvisko
Žiburėliai,
Žalieji miško žiburiai.*

(Matutis 1967, 12)

Vaikas tarsi kviečiamas eiti nakties mišku, išvysti žalius žiburius – žėruojančius jonvabalius, blyksinčias pelėdos akis, sutrešusio gluosnio žalius žiburiukus, skaičiuojamus išbalėlio Mėnulio... Poetui gerai pavyksta perteikti emocinį turinį, tai vaikų poezijoje itin svarbu. Vykusiai perteikta emocija aptinkama ir eilėraštyje „Rudens vaivorykštė“. Rudens peizažas – neramus, su liūdesio gaida (rudens vaivorykštė kitokia nei vasaros), o vaivorykštės temą papildoma miško, medžių (klevo, ąžuolo, beržo) vaizdiniai:

*Ir ąžuolų gaurai nurudę
Šiurena, ritasi kalnan,
Ir gilę
Lyg geltoną plūdę
Upokšnis plukdo Nemunan.*

(Ibid., 16)

Kaip minėta, gausu personifikuotų „animuotų“ personažų. Liūdnas, skatinantis vaiką susimąstyti yra eilėraštis „Šermukšnelė“, kur pasakojama apie pamotės išvytą mergelę ir jos virtimą šermukšnelė. Valerija Ramonaitė pastebi, kad šio eilėraščio „vaizdą cementuoja bendrais brūkšniais nužymėtas sakmiškas siužetas, lemiamą poetizuotą, romantišią, fantastišką meninio pasaulio pobūdį“ (Ramonaitė 1997, 108), literatūrologė taip pat teigia, kad eilėraščio kalba „supoetinta, vaikiškai stilizuota. Švelnus, malonus kalbėjimo tonas. Sakiniai paprasti, didumos jų mintys aiškios, vaikų lengvai suvokiamos“ (Ibid., 110).

1978 m. išėjusiame rinkinyje *Girinukai* tęsiama rinkinio *Miško cirkas* tradicija – miškas vaizduojamas kaip tam tikra, turinti funkciją vieta. Galima teigti, kad kuriamas poetinis konceptas, vaizdiny, kuris iš esmės ir modeliuoja miško vaizdą. Knyga sudaryta iš savarankiškų poetinių fragmentų „Šilinko rūpesčiai“, „Dainorėlio koncertas“, „Žemuogiuko turgus“, „Kelmučio parduotuvė“, „Žibučio elektrinės“. Knyga pradeda miško-miesto vaizdiniu:

*Ei vaikai!
Į žalią miestą,
Lanką,
Miglomis užtiestą,*

Į žalias gatves,
Į aikštę,
Kur paparčiai
Išsiplaikstę...

(Matutis 1978, 5)

Miško-miesto konceptas toliau kūrybingai plėtojamas. Miške yra ir koncertų salė, ir turgus, ir parduotuvė, ir elektrinė, šioms „įstaigoms“ vadovauja mažieji girinukai (apie girinukus žr. toliau). Koncertų salėje, kaip ir dera, vyksta repeticijos: Nuo pat ryto / Čia trimitai, / Dūdės, fleitos / Trū tū tū!.. / Aidi žvangiai / Skambūs kankliai, / Dunda būgnai / Ant šlaitų... / Klinku klinku! / Dzingu dzingu! – / Po berželiais, / Po egle... (Ibid., 22). Matutis puikiai moka pasinaudoti onomatopėjinio vaizdavimo išgalėmis. Šiuo atveju tai itin semantiškai motyvuota – juk rašoma apie miško garsus, miško koncertų salę. Kiekvienam muzikos instrumentui parenkama vis kita garsažodžių kombinacija: Lyk lyk lyk! / Lyk, lietau! / Šimtąsyk / Liepiam tau (volungių švilpynių garsai) (Ibid., 25), Tilink! Tilink! / Jurgiuk! / Spurgiuk! / Nesiožiuk! / Kinkyk! / Išsyk / Paplak! / Va-žiuk!.. (lakštingalų smuikeliai atspindi ir atpažįstamą lietuvių tautosakos garsų pamėgdžiojimą) (Ibid., 25), garsažodžius išryškina ir eilėrašio grafinis vaizdas, pavyzdžiui, eilėraštyje „Auksiniai varpeliai“ rašoma apie cinksinčias zylutes:

Ci linn! –
Prie pušelės,
Prie klevo...

Ci linn! –
Pašilin
Nuaidavo.

Sulėkę medinėn
Eglutės pilin,
Varpeliai auksiniai –
Ci linn!
Cin cilinn!..

(Ibid., 28)

Aiškiai matyti, kad eilėraštyje žodžių maža, o garsažodžiams tenkantis krūvis (semantinis ir poetinis) – labai didelis. Kalbama ir apie kitus muzikos instrumentus: miško vargonus – pušis (pridedamas ir vizualinis įspūdis), pianiną (drebulynę „pimpina“ kielė) ir kitus.

Miško-miesto metaforą tęsia turgaus tema (skyrus „Žemuogiuko turgus“). Turgaus šeimininkas Žemuogiukas parduoda „be pinigų“ visokias uogas: mėlynės, avietės, bruknės, žemuogės... Poetas pateikia visą galeriją Lietuvos miško uogų portretų, atranda netikėtų spalvų joms pavaizduoti: Klauskim / Girios šeimininką, / Kam tos / K a d a g u o g ė s / Tinka?! (Ibid., 40) (okazionalus žodis, net grafiškai

išryškintas), gervė lesa „gervių uoga“ – gervuogę (aktualizuota žodžio semantika, išgaunamas žodžių skambesio žaismas), panašiai poetinis vaizdas kuriamas ir eilėraštyje „Vilko uoga“, vizualiu efektu paremtas eilėraštis „Dukrelės ant ūsų“, kur aprašomos spanguolės, kūpsančios ant raisto kupsto ūso. „Kelmučio parduotuvė“ taip pat paremta paradoksu – girinukas Kelmutis kviečia į grybų parduotuvę-duotuvę: Samanų stalai / Papurę / Pūpso sidabruoti. / Kam lėkštelę, / Kam kepurę, / O kam... / Skėtį duoti?! – – – / PARDUOTUVĖ... / Ne! Duotuvė / Visą rudenį / Čia bus (Ibid., 48). Grybų pasaulio piešiniui aktualu forma ir spalva. Rudmėsės ir gruzdai – lėkštes, raudonikiai ir ūmėdės – skrybėles, geltoni voveraičių pulkai primena miško žvėrelius voveraites, „raudonuoja raudonikiai“ etc. *Girinukų* miško miesto temą baigia elektrinės vaizdas. Čia aprašyti „gamtos žibintai“ – tai, kas šviečia naktį (pelėdžiukų, vilko akys, jonvabalčiai, gluosnio puvokšnis ir kt.). Šia tema Matučio, kaip minėta, jau rašyta ankstesniame rinkinyje *Šilų berniukas*. Reikia akcentuoti, kad Anzelmas Matutis ne kartą sugrįždavo prie pamėgtų temų, motyvų plėtojimo ir modifikavimo, tuos pačius tekstus pateikdavo naujame kontekste. Matučio eilėraščiai, be meninės, turi ir pažintinę vertę, mažieji skaitytojai susipažįsta su miško paukščiais, uogomis, sužino, kas naktį švyti, ir kt.

Miško-miesto metaforinį topą tęsia eilėraščių ciklas „Metro po giria“, publikuotas rinkinyje *Tai margumai genelio* (1983). Poetas eina jau išbandytais takais. Dabar žvilgsnis nukrypsta po žeme. Miško metro yra daugybė stotelių (Cypliškiai, Kurmija („tamsi stotis“), Barsukėnai, Lapiškiai, Mangutėnai ir kitos). Visos stotys „motyvuotos“ faktinės tikrovės, jos atspindi po žeme gyvenančių ar olas po žeme rausiančių ir pan. gyvūnų gyvenimą. Aprašoma metro statyba, darbuotojai:

*Palydovė?
Žebenkštis:
Kas tamsa jai,
Kas naktis...*

*Tuoj vagonai
Ūžtu, skristu,
Bet dar trūksta
Mašinisto.*

*– Aš! – nykštukas,
Striukas, laibas,
Prie kepurės
Blyksi žaibas.*

*Po olas
Mažylis sukas.
Kaip jo vardas?
OLINUKAS.*

(Matutis 1983, 82)

Nesunku pastebėti, koks skaidrus, paprastas eiliavimas, aiškus ritmas ir rimas. Tik atrodo, kad taip labai lengva parašyti, o iš tiesų reikia mokėti disciplinuoti mintį, nujausti, kas gali būti įdomu ir suprantama, lengvai įsimenama vaikui. Teisūs tie, kurie sako, kad vaikų poetu reikia gimti. Vaikiškumas, naivumas, skaidrumas – Anzelmo Matučio poetinio pasaulio savastis, natūrali, nesužadinta būseną. Labai svarbūs vardai. Vardas apibūdina personažą, skatina skaitytojo emocijas, kuria, leidžia įsiminti charakterį. Olinukas tas, kas mažas, mielas, gyvena olose. Tokių panašių vykusių vardų, atskleidžiančių personažą, Matučio yra sukurta dešimtys.

Miško-miesto metaforinis topas aptinkamas ir poemoje *Girios televizorius* (1973):

*Girios gryčioje
Ilgai
Blyksi, žybčioja
Langai:
Gaudžia per dienas.
Naktis
Vidgirio TELESTOTIS.*

(Matutis 1979, 6)

Poetas aprašo miške veikiančią televizijos stotį, kuri transliuoja ir vaikams įdomią programą. Poema sukomponuota kaip televizijos visos dienos programos (rytmečio, dienos ir vakaro) aprašymas, kaip besikeičiantys ekrane vaizdai. „Miško šlamesys, spalvos, augmenijos ir gyvūnijos margumynas, paslaptingos daubos, saulės šešėlių žaismas įvairiu paros metu poetui sukelia romantinę nuotaiką, žavesį ir susirūpinimą, kad gamtos, kaip ir bejėgio kūdikio, neturi skriausti grubi žmogaus ranka. <...> Televizijos ekrane įreminama gražiausios ir poetiškiausios miško gyvenimo iškarpos“ (A u r y l a 1986, 203–204). Panašiai teigia ir Jonas Linkevičius: „Gal svarbiausia – *Girios televizorius* parodo nepaprastai spalvingą miško, jo ežero paveikslą, apipindamas jį fantazijos karoliais, padedančiais ryškiau atspindėti realybę“ (L i n k e v i č i u s 2000, 116). Matutis sukūrė ir daugiau miško-miesto metaforinio topo buvimą patvirtinančių vaizdinių. Antai miške veikia dirbtuvės – „genių kalvė“, kitur pasakojama apie „girios butą“ (taip pavadintas vienas rinktinės *Margaspalvė genio kalvė* skyrių) ir kt. Miško ir miesto gretinimo paradoksalumą yra pastebėjusi Gražina Skabeikytė-Kazlauskienė: „Įdomus Matučio santykis su tradicija. Tradicinėje lietuvių tautosakoje, atspindinčioje valstietiškąjį mentalitetą, sužmogintais gamtos vaizdais siekta priminti kaimo tikrovę. Matučio poezijoje, sužmoginant gamtą, pavyzdžiu laikomas miestas“ (S k a b e i k y t ė - K a z l a u s k i e n ė 2007, 51). Literatūrologė daro ir tokią įsiklausytiną išvadą: „Išskyrus ‘Šilų berniuką’, Matučio poezijos vaikas girios savo namais pavadinti negalėtų. Giria jį priima tik kaip svečią“ (Ibid., 52).

Poetinis sumanymas mišką atskleisti miesto vaizdiniu lietuvių vaikų poezijoje netikėtas, originalus. Miškas ir miestas – opozicinės erdvės, o sulydytos į vieną, jos sukuria įsimenamą poetinį vaizdą. Svarbu tai, kad šis topas, arba, kitaip sakant, konceptualioji metafora *miškas – tai miestas*, kalbant kognityvinės lingvistikos ter-

minais, yra svarbus miško vaizdavimo orientyras visoje Anzelmo Matučio poezijoje. Miesto realijos ir gyvenimo jame dinamiškumas perkeliama į miško erdves, taip kuriamas supasakintas poetinis vaizdas, gerai įsimenamas ir pagaulus.

Ekologinė miško didaktika

Minėtoje autobiografijoje Anzelmas Matutis, kalbėdamas jau kito personažo – Drevinuko vardu, sako: „Jaučiu tik viena, kad atsiradau labai laiku: mano močiai giriai iš tiesų graso baubas. Ir jeigu aš bent kiek paskatinsiu savo mažuosius bičiulius su tais baubais kovoti, laimingas būsiu. Tikriausiai dėl to paties bent kiek džiaugsmo patirs ir mano tėvas, pats galutinai įsikūręs ant Uosupio upelio kranto ir išmokęs be jokių vertėjų susikuždėti su giria“ (M a t u t i s 1977, 54–55). Matučiu, vaikų poetui, labai rūpi ir etinės žmogaus problemos. Būdamas girios poetu, Matutis daug dėmesio skiria girios ekologijai, jam rūpi apie tai kalbėti vaikams. Ryškiausi ir nuosekliausi kūriniai miško ekologijos tema yra knygelės *Girinukai* skyrius „Šilino rūpesčiai“, kurį sudaro dešimties eilėraščių ciklas, poemos *Girios televizorius* ir *Drevinukas*. Ši tema aktuali ir rinkinio *Tai margumai genelio* skyriuje „Žmogiukas atbėgo į girią“. Žinoma, daugelyje Matučio tekstų kalbama apie gamtos saugojimą, tačiau minėtuose tai daroma, galima sakyti, programiškai.

„Šilino rūpesčiuose“ ekologinės problemos perteikiamos pasitelkus spalvų semantiką. Nesunku atspėti, kad eilėraštyje „Raudonas rūpestėlis“ bus kalbama apie gaisrų pavojingumą: Kur degtukai, / Ten ugnis, / Pasislėpus / Lyg angis... (M a t u t i s 1978, 11), o eilėraštyje „Juodas rūpestis“ bus rašoma apie juodus dūmus, teršiančius orą: Juodas dūmas / Fabrikų. / Dūsauja giria: / Sunku... – / Vėjas neša / Dūmų gūsi / Ir troškina / Eglę, puši (Ibid., 16). Eilėraščių ciklas baigiamas apibendrinamuoju eilėraščiu „Šimtas rūpesčių“, kur kalbama ekspresyviai, imperatyviai, atvirai didaktiškai:

*Saugokit visi,
Kas gali,
Žalią miestą,
Žalią šalį,
Žalią orą,
Žalią taką,
Supančią lizdelį
Šaką...
Kad pradingtų
Lyg šešėliai
Žalio miesto
Rūpestėliai!*

(Ibid., 19)

Žalios (miško, gamtos, natūralumo) spalvos ir kitų spalvų kontrastas paryškina ekologines idėjas, yra skaitytojui vaikui lengvai įmenama ir suprantama. Šilino-ukas – girios saugotojas, savotiškas girininkas, eigulys. Eilėraštyje „Po žaliaja kepu-

re“ veikia ir tikras eigulys: Ten, kur šilas, / Kur giria... / Po žaliaja kepure / Dairoso eigulys aplinkui. / Mato jis, / Kaip dirba uoliai / Ne snaudaliai, / O darbštuoliai / Žilo šilo darbininkai... (M a t u t i s 2003, 7). *Girios televizorius* „rodo“ gamtai skirtas laidas. Vaizdai ekrane keičiasi, čia galima stebėti ir pavyzdinių, teigiamų žmogaus ir gyvūnijos sugyvenimo pavyzdžių: pasakojama, kad Žmogus iškelia inkilą: Šitą pirkia – Inkilą / Pats Žmogus man įkelia! (M a t u t i s 1973, 24), žmogus (eigulys žieduotojas) žieduoja paukščius ir kt. Kitame eilėraštyje „Žmogiukas atbėgo į girią“ Žmogiukas sodina medelį: Žmogiukas / Medelį sodina, / Sušildęs tarp savo delnų (M a t u t i s 1983, 70), o gamta žmogiukui atsidėkodama nuaudžia iš gėlių kilimėlių, nes mato, kad žmogiukas „bėgioti nori basas“ (Ibid., 74). Daugiausia piešiami gražūs gamtos vaizdai, o tai savaime spinduliuoja pozityvų ekologinį turinį. Vaizdingas, nors minimalistinis miško ežero aprašymas:

*O veidrodis
Vėl lygus lygus –
Lyg lapas
Sidabrinės knygos.*

*Paukšteliai, žvėrys
Jo stikle...
Žuvis išnėrė
Ratile.*

(M a t u t i s 1979, 11)

Tačiau ryškiausiai ekologinę problematiką demonstruoja Matučio poema *Drevinukas*. Poema neliko vaikų literatūros nuošalėje, apie ją palyginti nemažai kalbėta literatūros tyrėjų:

Poema prasideda girios dejonėmis, katastrofos nuojauta. Mišką niokoja trys baubai siaubai: tinginys ir brakonierius Bumbuliūnas, girtuoklis ir gamtos teršėjas Šlamštinis, gobšuoelis miškų kirtikas Kapočius. Gamtos niokojimą poetas sieja su moraliniu žmonių nuosmukiu – tinginyste, girtuokliavimu ir gobšumu. Taip peržengiama siaura globos tema, iškeliamą visuotinę gamtos ir žmogaus vienybės aspiraciją (A u r y l a 1986, 204).

Kovą su nedorėliais ir atskleidžia vienas įdomiausių Anzelmo Matučio personažų Drevinukas (apie jį žr. toliau). Poemėlė yra ir pats didaktiškiausias Matučio kūrinys, čia sukurti ryškūs minėtų neigiamų personažų portretai. Pavyzdžiui, Bumbuliūnui pavaizduoti pasitelkta daug iškalbingų detalių (išvaizdos, eisenos, apran gos, brakonieriaus atributų):

Ir staiga –
 Pažvilgt į daubą!
 Regi Drevinukas baubą.
 Bum-bulum! –
 Tas baubas bumba,
 Šlum-pašlum –
 Pakrūmēm drumba.
 Jo pilkai ruda rudinė,
 O apykaklė – bebrinė!
 Baltuoja kaulinės sagos,
 Drožtos iš elniuko rago.
 Sliūkina jis
 Per paunksnę,
 Prie kepurės
 Povo plunksna.
 Blizga šautuvo tūta,
 Iš po skverno iškišta.
 Ir žeberklas –
 Aštriadantis!
 Tartum ylos
 Plieno dantys.

(Matutis 1974, 27–28)

Bumbuliūnas. Iliustravo Kastytis Juodikaitis

Teigiamų (Drevinukas, miško gyvūneliai) ir neigiamų (miško išibrovėliai) personažų opozicija – klasikinis vaikų literatūros poetikos elementas, ypač pasitarnaujantis didaktinam moralizavimui perteikti. Būtina pabrėžti, kad Matučio didaktika vaikui priimtina, sava, neįkyri, tarsi nepastebimai pasakoma. „Matutis savitas tuo, kad taikomąjį vaikų literatūros pobūdį išreiškė kaip maksimalų kūrybių patrauklumą vaikui. O šiam patrauklu tai, ką klausyti ar skaityti yra malonu, t. y. kas nesunkiai suvokiama, kas intriguoja, kas žadina džiugius išgyvenimus...“ (Skabeikytė-Kazlauskienė 2007, 48).

Miškas – ypatinga gamtos buveinė, kurią Matutis vaiką skaitytoją kviečia pamilti, globoti. Miško adoravimas pasireiškia ir gražių miško vaizdų, lakoniškų, bet taiklių peizažų perteikimu, ir atvirai didaktiniais vaizdais, kurie yra pakankamai meniški ir nesuardo meninio audinio.

Antropomorfinės miško būtybės

Anzelmo Matučio miško pasaulyje veikia įdomios poeto vaizduotės sukurtos būtybės. Jų esama įvairių, vis kitokių. Tai specifinis, šio poeto meninį miško pasaulį išskiriantis bruožas. Jas galima pavadinti antropomorfinėmis miško būtybėmis, kurios primena žmogų, tačiau nėra žmonės, turi kitokių galių, kitaip atrodo. Vienu portretai lyg nubrėžti punktyriškai (dėl to jie yra ne mažiau įtaigūs), kitų – detaliau, pavaizduojant herojaus gimimą ir tolesnį jo gyvenimą, veiklą. Ankstyviausias – Šilų berniukas iš eilėraščio „Šilų berniukas“, taip vadinasi ir visas eilėraščių rinkinys (1967), Drevinukas – poemos *Drevinukas* herojus, jis yra plačiausiai atskleistas iš

visų antropomorfinių būtybių (1974), girinukai Šilinukas, Dainorėlis, Žemuogiukas, Kelmūtis ir Žibutis iš knygos *Girinukai*, šie personažai apibrėžiami kaip tam tikrų funkcijų atlikėjai (1978), Žilas Šilas – labiausiai apibendrintas personažas, metaforiškai įkūnijantis patį mišką (1980), Žmogiukas iš eil. ciklo „Žmogiukas atbėgo į girią“ (knyga *Tai margumai genelio*) – pats dviprasmiškiausias, neaiškiausias personažas (1983). Beveik visi jie yra maži (išskyrus Žilą Šilą). Mažumas, nykštukiškumas – vaiko psichiką gerai atitinkantis bruožas, intuityviai poeto pasirinktas ir pasiteisinęs.

Šių personažų svarbumą pačiam poetui liudija minėtoji autobiografija, kur poetas savo biografiją pasakoja knygelių ir jų veikėjų lūpomis – Šilų berniuko, Drevinuko. Poetas tvirtina: „Maža ką belieka pridurti prie to, ką papasakojo apie savo tėvą dukros ir sūnūs – knygos, knygelės. Kaip minėjau, jos – knygos – ir yra mano autobiografija“ (Matutis 1977, 55).

Ne visi paminėti personažai yra būtybės tiesiogine prasme – kai kurie paveikslai balansuoja ties riba. Antai Šilų berniukas: kas jis – miške gimęs augęs, su mišku sutapęs vaikas ar jau nebe vaikas, o maža šilų dvasia, juk ji taip primena pasakų būtybę?

– Aš gimiau tarp šilų,
Po ūksme ažuolu,
Ir lopšely mane
Migdė jie lopšine.

Iš šilų, iš senų
Daug gavau dovanų:
Dvi gėles –
Akelės,
Tamsiai tamsiai žalias.

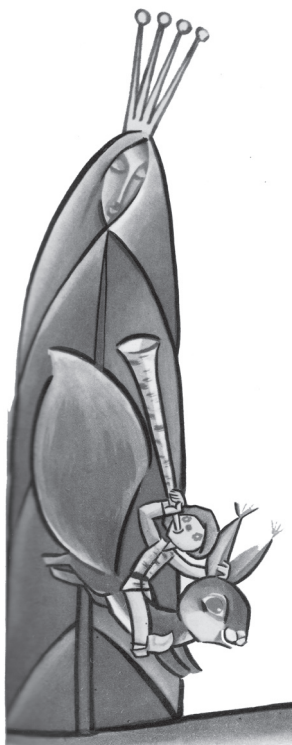
(Matutis 1967, 2)

Šilų berniukas. Iliustravo Bronius Leonavičius

Akys, plaukai, pečiai, kojos – viskas „sulipdyta“ iš gamtinės miško medžiagos, o girios namuose Šilų berniukui eglės atstoja stogą, ežerėliai – langus, pieva – stalą, kupstai – kėdutes... Taip ir neišaiškėja, kas tie „jie“ migdė Šilų berniuką, kas mama – juk eglės šaka tik primena mamytės ranką. Tekstai, kuriuose yra išlaikoma paslaptis – patys paveikliausi. Neįmenama poetinė mįslė (o tokia šiuo atveju ji ir yra) prikausto skaitytoją, kviečia mąstyti, išsižiūrėti.

Drevinukas – pati ryškiausia girių būtybė Anzelmo Matučio miško poezijoje, tad daugiausiai aptarta vaikų literatūros tyrėjų. „Drevinuko gimimas – išpūdingiausias poemos fragmentas ne tik knygoje, bet ir visoje lietuvių vaikų poezijoje. Kaip Džiuzepė iš pliauskos išdrožia didelį nenuoramą Buratiną, taip bitinčius Drevinis, iškeldamas protėvių takais, iš mirusių bitelių vaško nulipdo geltoną vaškinuką – Drevinuką. Jo širdis – kadagio uogelė, žydrosios akelės – dvi žibuoklės, ausys – du grybukai, nosis – pušies gurgutis, dvi spanguolės – ‘tebus sūnaus

*Drevinukas. Iliustravo
Kastytis Juodikaitis*

raudoni lyg uogelės skruostai’, skybėlaitė – beržo pintis. Drevinukas yra simbolinė figūra – tvarinys, kuriame sudėta, kas gražiausia, tauriausia ir kilniausia gamtoje“ (A u r y l a 1984, 205). Jonas Linkevičius teigia, kad „Drevinuke’ poetas stengėsi sukurti gyvą, judrų, giria ir vašku kvepiantį herojuką“ (L i n k e v i č i u s 1988, 86). Dėl Drevinuko herojiškumo kitos nuomonės yra Skabeikytė-Kazlauskienė: „Nors ir stebuklingos kilmės bei galintis naudotis magija, Drevinukas primena mažametį vaiką: fizinės jėgos menkos, ir nuovokos jis turi nedaug. Gal ir atrodys keista, tačiau būtent realybę atitinkantis Drevinuko vaikiškumas kliudo jam tapti herojumi“ (S k a b e i k y t ė - K a z l a u s k i e n ė 2007, 52). Galima sakyti, kad ir visos kitos miško būtybės, nors ir yra stebuklingos, turi tam tikrų galių, tačiau visos jos – mažos, mielos, neagresyvios. Jokių „supermenų“, galiūnų ar panašių personažų Anzelmo Matučio kūryboje nėra. Čia svarbus mažųjų pasaulis, labiau apeliuojama į vaiko sielą, etinius pradus, o fizinės galios Matučio neakcentuojamos.

Girinukai – tai lietuviški nykštukai, gyvenantys miške-mieste ir ten darantys gerus darbus. Sukuriamas ir kolektyvinis girinukų paveikslas. Tuo girinukai iš dalies primena Kazio Sajos peldų šaunujų septynetuką iš apsakos-pasakos *Ei, slėpkitės*. Pats autorius aiškiai įvardija, kad girinukai yra nykštukai (dėl to skaitytojui abejoti netenka, kaip, pavyzdžiui, Šilų berniuko atveju): Čia sutiksit / Daug nykštukų – / Girinukų / Pabaldukų (M a t u t i s 1978, 5). Kaip ir Kazio Sajos peldai, taip ir čia kiekvienas nykštukas girinukas turi savo spalvą, savo užduotį: Šilinukas, kuris „lyg gurgutis“, su raukšlele ant kaktos, yra girios ekologas, raukšlelės randasi nuo galybės rūpesčių, kaip išsaugoti mišką. „O nykštukas / Šilinukas / Apsiniaukia / Lyg šešėlis“ (Ibid., 17), kai pamato, kad vaikai „draskūnai“ girioje ardo samanais ir taip kenkia grybams. Šilinuką apnikęs šimtas rūpesčių, tad jis rašo laišką eiguliui, prašydamas vaikų talkos. Kitas nykštukas – muzikas. Dainorėlis diriguoja paukščių orkestrui, atrodo imponantiškai: „Su žilvičio / Švilpuku, / Su žaliu žaliu / Fraku / Ir su smilga – / Batura! / O barzdelė jo – / Balta (Ibid., 22). Finalinėje scenoje vaizduojama, kaip Dainorėlis su savo orkestru groja maršą „Ošk, girele“. Žemuogiuko funkcija kita – jis yra uogų nokintojas ir jų pardavėjas-davėjas:

*Esu ŽEMUOGIUKAS,
Nokintojas uogų:
Nurausvint uogelę
Pašlaitėje moku.*

*Mediniais ratukais
Gur gurgu! Gur gurgu!..
Vežu uogeles
Į Vidugirio turgu.*

(Ibid., 36)

Girinukai. Iliustravo Albina Makūnaitė

Prisimintina tai, kad vaikų literatūrai labai svarbu iliustracijos. Anzelmui Matučiu šiuo požiūriu yra pasisekę, nes dauguma jo knygų iliustruotos meniškai, iliustracijos atitinka vaiko mąstymą. Dailininkams piešti fantastines antropomorfizuotas būtybes nėra lengva, dažnai tas įvaizdis (sėkmingas ar nesėkmingas) lydi personažą jo visą gyvenimą. Jei pasiseka sulydyti žodinių ir vizualųjų lygmenis – knyga patiria tikrą sėkmę.

Kitas nykštukas Kelmutis – grybų saugotojas, nuo kelmelio jis viską mato ir viską girdi:

*Ant kelmelio
Namelytis –
Kaip ir aš –
Mažų mažytis.*

*Pro langiuką
Aš žvalgaus –
Debesėlis
Ant dangaus!*

(Ibid., 59)

Kelmutis turi nepaprastų galių, šaukia lietu, nes žino, kad jis grybams gyvybiškai reikalingas. O Žibutis vaizduojamas kaip gidas, kuris tarytum veda ekskursiją nakties miške ir demonstruoja miško žiburėlius – natūralius gamtos žibintus. Rinkinys baigiamas apibendrinančiu eilėraščiu „Girinukų raštas vaikams“: Mes vyručiai, / Mes penki – / Lyg gurgučiai / Patraky (Ibid., 70). Girinukai kviečia vaikučius atkelti į svečius, žada jiems visokių miško dovanų. Gražus ir eilėrašties „Nykštukų žiburėliai“, kur visi nykštukai vaizduojami šokantys nakties miške: Tviska, žyra / Žiburiukai. / Šokam girioj / Mes – nykštukai (Ibid., 69). Nors personažų paveikslai ir nėra labai išplėtoti, daugiabriauniai, tačiau visi penki jie sudaro įsimenantį grupinį nykštukų girinukų paveikslą ir tuo išsiskiria lietuvių vaikų poezijoje.

Kitokio pobūdžio yra Žilo Šilo personažas. Tai vienintelė sena, išmintinga antropomorfuota miško būtybė. Ji primena lietuvių tautosakos žynius ar vaidilas:

*Žilas
Šilas
Atsidūsta...
Tartum senis raito ūsą,
Raito jį ant žalio piršto,
Brisdamas iš rūko tiršto.*

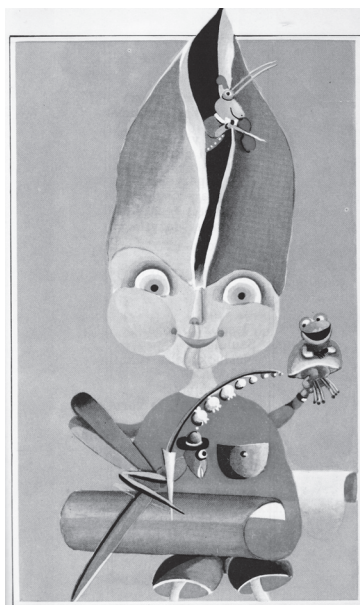
(Matutis 1980, 172)

Šiuo programiniu eilėraščiu Matutis pradeda paskutinį rinkinio *Margaspalvė genio kalvė* (1980) skyrių „Žilas Šilas raito ūsą“. Matutis kuria senolio portretą: jis myli vaikus, pasirengęs sekti pasakas. Bet tai nėra įprastas senelis: jo skruostai žalsvi (miško spalva), jo pirštas – taip pat žalias. Tačiau vaikai nebijo, nes jis vaikams – lyg žilas tėvas. Galima sakyti, kad Matutis čia metaforiškai vaizduoja patį šilą – didelį, globiantį, mylintį, tarsi visų tėvą. O juk tokia miško samprata būdinga lietuvių mentalitetui, ne veltui Matutis pamini Antano Baranausko, didžio miškų poeto, žodžius.

Dar vienas bandymas sukurti netikėtą girią mylinčią būtybę matomas eilėraščių cikle „Žmogiukas atbėgo į girią“ (1983). Kas tas žmogiukas? Mažas vaikelis? Nykštukas? Tikslaus atsakymo nėra, nes tai ir viena, ir kita drauge:

*– Žiūrėkit!
Žmogiukas
Atbėgo į girią! –
Prie tako
Prašneko
Berželiai pasvirę.*

(Matutis 1983, 68)

*Žmogiukas. Iliustravo Rasa
Dočkutė*

Žmogiukas – mažas (tai liudija ir deminutyvinė vardo forma), darantis gerus darbus: nešasi mažą daigelį, kad pasodintų medelį, o kitą medelį, vėjo nulenktą, stengiasi pakelti, išgelbsti mažą žalčiuką nuo piktos varnos... Bet dažniausiai Žmogiukas tiesiog grožisi mišku: paukštyte liepsnele, mėlynais varpeliais, devyntaške boruže, gėlių kilimėliu. Nuostaba grožio akivaizdoje – esminė emocinė būseną, lydinti Žmogiuką miške. Tai puikiai atskleidžiama dviejų posmelių eilėraštyje „Maži ir dideli“:

Tėtis strazdelis:
– Nutilkite! – kužda. –
Mažas žmogelis
Žvelgia į gūžtą!

Brazda strazdelio
Vaikučiai pūkuoti:
– Mes – dideli!
Ko mums mažo bijoti?

(Ibid., 73)

Žmogiukas miške negyvena, o tik ateina į svečius. Baigiamajame ciklo eilėraštyje „Ką parsinešė Žmogiukas“ postuluojama: brangiausia iš miško parsinešta dovana yra meilė – „ir giriai, ir šilui, ir uogai...“ (Ibid., 78).

Anzelmo Matučio kūrinuose veikia įvairios miško būtybės, tačiau jas visas su mišku sieja ypatingas ryšys – meilė, globa, prisirišimas. Poetas praturtina lietuvių vaikų literatūrą sukurtomis originaliomis miško būtybėmis, išplečia miško topiką.

Išvados

Anzelmas Matutis lietuvių vaikų poezijoje tebėra nepralenktas miško vaizduotojas. Miškas – viena pagrindinių šio poeto kūrybos temų. Atidžiau pasižiūrėjus į miško vaizdus, pastebima keletas aspektų: Matutis mišką vaizduoja, pasitelkdamas netradicinę miško ir miesto paralelę, ir taip ne tik sušiuolaikina tekstą, bet ir išgauna naujų prasmų. Peizažas nekuriamas vien dėl miško grožio atskleidimo, – gražioje gamtoje, netradicinėje erdvėje vyksta vaikui įdomūs ir reikšmingi dalykai. Miesto realijos ir gyvenimo jame dinamiškumas perkeliama į miško erdves, taip kuriamas supasakintas poetinis vaizdas, gerai įsimenamas ir pagaulus. Anzelmui Matučiu artima ir didaktinė vaizdavimo strategija. Miško topas neretai vaizduojamas kaip didaktinių aspiracijų scena. *Drevinukas* – pats didaktiškiausias miško temos kūrinys. Tačiau didaktika nekenkia kūrinui, daugeliu atvejų ji organiškai įlydyta į kūrinį ir atliepia vaiko mąstymą, formuoja jo etines nuostatas. Pats ryškiausias miško topikos savitumas Anzelmo Matučio kūryboje – antropomorfizuotų miško būtybių sukūrimas. Nemenka jų įvairovė – Šilų berniukas, Drevinukas, penki nykštukai girinukai (Šilinukas, Dainorėlis, Žemuogiukas, Kelmūtis, Žibutis), Žilas Šilas, Žmogiukas. Visi yra tik teigiami personažai ir išreiškia didaktiškai nusiteikusio autoriaus etinę poziciją, apie tai kūrėjas pasakoja ir savo autobiografijoje.

Šaltiniai

- M a t u t i s 1967 – Anzelmas Matutis, *Šilų berniukas*, Vilnius: Vaga.
M a t u t i s 1974 – Anzelmas Matutis, *Drevinukas*, Vilnius: Vaga.
M a t u t i s 1978 – Anzelmas Matutis, *Girinukai*, Vilnius: Vaga.
M a t u t i s 1979 – Anzelmas Matutis, *Girios televizorius*, Vilnius: Vaga.
M a t u t i s 1980 – Anzelmas Matutis, *Margaspalvė genio kalvė*, Vilnius: Vaga.
M a t u t i s 1983 – Anzelmas Matutis, *Tai margumai genelio*, Vilnius: Vaga.
M a t u t i s 2003 – Anzelmas Matutis, *Žilo šilo darbininkai*, Kaunas: Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centras.

Literatūra

- Auryla 1986 – Vincas Auryla, *Lietuvių vaikų literatūra*, Vilnius: Vaga.
- Linkevičius 1988 – Jonas Linkevičius, „Širdį atidavęs vaikams“, *Prie žalių krantų*, Vilnius: Vyturyr, 80–91.
- Linkevičius 2000 – Jonas Linkevičius, *Po girių vaikščiojo poetas*, Vilnius: Agora.
- Matutis 1977 – „Anzelmas Matutis“, *Tarybų Lietuvos rašytojai*, 2, Vilnius: Vaga, 51–55.
- Ramonaitė 1997 – Valerija Ramonaitė, „Kūrinio analizės pavyzdžiai“, *Literatūros mokslo įvado pagrindai*, Šiauliai: Šiaulių pedagoginis institutas, 91–129.
- Skabeikytė-Kazlauskienė 2007 – Gražina Skabeikytė-Kazlauskienė, „Anzelmas Matutis: Vaikiškiausias vaikų poetas“, *Mitas–tautosaka–vaikų literatūra*, Vilnius: Gimtasis žodis, 48–57.
- Skabeikytė-Kazlauskienė 2008 – Gražina Skabeikytė-Kazlauskienė, „Lietuvių vaikų eilėraščio raidos bruožai“, *Lietuvių vaikų poezija vaikams: raidos tendencijos*, sud. Irena Baliulė, Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla, 33–60.

Džiuljeta Maskuliūnienė

Miško topika Anzelmo Matučio poezijoje

S a n t r a u k a

Pagrindinės sąvokos: *Anzelmas Matutis, miško topika, miško erdvė, poetinis vaizdas, peizažas, antropomorfinės miško būtybės, vaizdavimas.*

Anzelmas Matutis – lietuvių vaikų poezijos klasikas (1923–1985), dažnai pavadinamas „vaikiškiausiu vaikų poetu“. Galima pasakyti, kad Matutis ir gamtiškiausias poetas, o dar tiksliau – nepralenktas miško poetas. Niekas iš lietuvių vaikų poezijos kūrėjų tiek daug ir taip nuosekliai per visą savo kūrybinį kelią nerašė apie mišką, kaip Anzelmas Matutis. Tai liudija Matučio poezijos knygų pavadinimai: *Miško cirkas* (1958), *Šilų berniukas* (1967), *Girios televizorius* (1973), *Drevinukas* (1974), *Girinukai* (1978), *Žilo šilo darbininkai* (1985), *Kalbuosi su giria* (1998). Ne vienoje kitoje knygoje, nors pavadinime ir neiškeltas miško motyvas, poetizuojamas miškas ir jo gyventojai (*Tai margumai genelio* (1983) ir kt.). Straipsnio tikslas – išanalizuoti Anzelmo Matučio poezijos vaikams miško topiką, semantiniu ir poetiniu aspektais aptarti sukurtus miško poetinius vaizdus, juos suklasifikuoti, atskleisti antropomorfinių miško būtybių savitumą. Darbui pasitelkti deskriptyvinis ir interpretacinis metodai. Bandoma atsakyti į klausimą, kodėl Anzelmo Matučio miško vaizdai artimi vaiko psichikai, kas sudaro geriausių tekstų apie mišką meniškumo branduolį.

Poetinis sumanymas mišką atskleisti miesto vaizdiniu – lietuvių vaikų poezijoje netikėtas, originalus. Miškas ir miestas – opozicinės erdvės, o sulydytos į vieną, jos sukuria įsimešaną poetinį vaizdą. Svarbu tai, kad šis topas arba, kitaip sakant, konceptualioji metafora *miškas – tai miestas*, jei kalbėtume kognityvinės lingvistikos terminais, yra svarbus miško vaizdavimo orientyras visoje Anzelmo Matučio poezijoje. Miesto realijos ir gyvenimo jame dinamiškumas perkeliama į miško erdves, taip kuriamas supasakintas poetinis vaizdas,

gerai išsimenamas ir pagaulus. Miškas – ypatinga gamtos buveinė, į kurią Matutis vaiką skaitytoją kviečia išsižiūrėti, pamilti, globoti. Miško adoravimas pasireiškia ir gražių miško vaizdų, lakoniškų, bet taiklių peizažų perteikimu, ir atvirai didaktiniais vaizdais, kurie yra pakankamai meniški ir nesuardo meninio audinio.

Miško topas neretai vaizduojamas kaip didaktinių aspiracijų scena. *Drevinukas* (1974) – pats didaktiškiausias miško temos kūrinys. Tačiau didaktika nekenkia kūriniai, daugeliu atvejų ji organiškai įlydyta į kūrinį ir atliepia vaiko mąstymą, formuoja jo etines nuostatas. Pats ryškiausias miško topikos savitumas Anzelmo Matučio kūryboje – antropomorfinių miško būtybių sukūrimas. Nemenka jų įvairovė – Šilų berniukas, *Drevinukas*, penki nykštukai girinukai (Šilinukas, Dainorėlis, Žemuogiukas, Kelmutis, Žibutis), Žilas Šilas, Žmogiukas. Visi yra tik teigiami personažai ir išreiškia didaktiškai nusiteikusių autorius etinę poziciją, apie tai kūrėjas pasakoja ir savo autobiografijoje.

Džiuljeta Maskuliūnienė

The Metaphors of the Forest in Anzelmas Matutis' Poetry

Summary

Keywords: *Anzelmas Matutis, metaphors of the forest, the space of the forest, poetic image, scenery, anthropomorphic creatures of the forest, depiction.*

Anzelmas Matutis is a classical Lithuanian writer of children's poetry (1923–1985), often called “the most childish children's poet”. It could be said that Matutis is also the most “natural” poet; to be more exact, he is also an unsurpassable poet of the forest. No one among Lithuanian children's poetry writers has written so much and so consistently about the forest throughout all his creative life as Anzelmas Matutis. This is testified by the titles of Matutis' poetry books: *Miško cirkas (A Forest Circus)* (1958), *Šilų berniukas (The Boy of Pinewoods)* (1967), *Girios televizorius (Forest TV)* (1973), *Drevinukas (A Hollow Boy)* (1974), *Girinukai (Forest Creatures)* (1978), *Žilo šilo darbininkai (Workers of the Grey Forest)* (1985), *Kalbuosi su giria (I am Speaking to the Forest)* (1998). Also in other books, although the motif of the forest is absent in the title, the forest and its dwellers are shown in a poetic light (*Tai margumai genelio (The Patchiness of the Woodpecker)* (1983), etc.). The aim of the present article is to analyse the metaphors of the forest in Anzelmas Matutis' poetry for children, to discuss the created poetic images of the forest from the semantic and poetic aspects, to reveal the development of the creatures of the forest and their specificity. The paper employs the descriptive and interpretative perspectives. An attempt is made to answer the question why the images of the forest are close to the children's psychology and what makes the artistic nucleus of the best texts about the forest.

The poetic idea to reveal the forest through the image of the city is unexpected and original in Lithuanian poetry for children. The forest and the city are opposite spaces; however, when put together they produce a memorable poetic image. It is important that this conceptual metaphor FOREST IS A CITY, in terms of cognitive linguistics is an

important landmark of depicting forest in all Anzelmas Matutis' poetry. The city realias and the dynamism of living there are transferred to the forest thus creating a mythical poetic image, which is hospitable and easy to remember. The forest is a special habitation of nature, which Matutis invites the child, his reader, to contemplate, to fall in love with and to protect. The adoration of the forest also manifests itself through beautiful views of the forest, laconic but apt conveyance of landscapes and openly didactic views which are artistic enough and do not destroy the artistic texture.

The metaphor of the forest is often shown as a stage of didactic aspirations. Drevinukas (1974) is the most didactic piece of work on the topic of the forest. However, the didactics does not impair the work; in many cases it is organically molten in the text; it reflects the child's thinking and develops their ethical attitudes. The most vivid specificity of the metaphor of the forest in Anzelmas Matutis' works is the creation of anthropomorphic beings of the forest. Their variety is also abundant – it is the Forest boy, the Hollow boy, five forest dwarfs (*Šilinukas, Dainorėlis, Žemuogiukas, Kelmūtis, Žibutis*), the Grey forest, and the Little man. All of them are exclusively positive characters and express the ethical position of the didactically minded author, which he also confirms in his autobiography.

D ž i u l j e t a M A S K U L I Ū N I E N Ė
Literatūros istorijos ir teorijos katedra
Šiaulių universitetas
P. Višinskio g. 38
LT-76352 Šiauliai
[maskuliuniene@hu.su.lt]